

MUSTAQILLIK YILLARIDA RANGTASVIR TA'LIMINING RIVOJLANISHI VA UNI O'QITISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20824914>

Raximov Xamro Amanbayevich

Urganch davlat pedagogika instituti

“San’atshunoslik” kafedrası katta o’qituvchisi

E-mail: panayevamalohat@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur maqolada O‘zbekiston mustaqilligi yillarida rangtasvir ta’limining rivojlanish bosqichlari, mazmun-mohiyati hamda uni o‘qitishning o‘ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Mustaqillik davrida tasviriy san’at ta’limini modernizatsiya qilish, milliy qadriyatlarni ta’lim mazmuniga singdirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalalari yoritilgan. Shuningdek, rangtasvir fanining yosh avlodni estetik jihatdan tarbiyalash, badiiy tafakkurini rivojlantirish va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishdagi o‘rni ochib berilgan. Tadqiqot natijalari rangtasvir fanini o‘qitish metodikasini takomillashtirish hamda bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.*

Kalit so‘zlar: *rangtasvir, tasviriy san’at ta’limi, mustaqillik davri, estetik tarbiya, milliy qadriyatlar, badiiy ta’lim, ijodkorlik, pedagogik texnologiyalar.*

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so‘ng jamiyat hayotining barcha sohalarida bo‘lgani kabi ta’lim tizimida ham tub islohotlar amalga oshirildi. Mazkur islohotlarning asosiy maqsadi milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayangan holda barkamol avlodni tarbiyalashdan iborat bo‘ldi. Ushbu jarayonda tasviriy san’at ta’limi, xususan rangtasvir fanini o‘qitish masalalariga alohida e’tibor qaratildi.

Rangtasvir san’ati insonning estetik dunyoqarashini shakllantiruvchi, go‘zallikni his etishga o‘rgatuvchi hamda ijodiy tafakkurni rivojlantiruvchi muhim san’at turlaridan biridir. Shu sababli ham

rangtasvir fanini o‘qitish orqali yosh avlodda san’atga muhabbat, milliy qadriyatlarga hurmat va badiiy didni shakllantirish imkoniyati yaratiladi.

Mustaqillik yillarida ta’lim tizimida amalga oshirilgan yangilanishlar rangtasvir fanining mazmuni, maqsadi va metodikasiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Natijada ushbu fan nafaqat tasviriy ko‘nikmalarni shakllantirish, balki shaxsning ma’naviy va ijodiy rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim pedagogik vositaga aylandi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida ta’lim tizimini milliyashtirish va yangi avlod darsliklarini yaratish masalalari ustuvor vazifalardan biri sifatida

belgilandi. Tasviriy san'at fanlari bo'yicha o'quv dasturlari qayta ishlab chiqildi va ularga milliy san'at namunalari keng kiritish yo'lga qo'yildi.

Ikkinchi bosqichda ta'lim mazmunini modernizatsiya qilish va xalqaro tajribalarni o'rganishga alohida e'tibor qaratildi. Rangtasvir fanini o'qitishda yangi metodik yondashuvlar, interfaol usullar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar qo'llanila boshlandi.

Uchinchi bosqich esa raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish bilan xarakterlanadi. Elektron darsliklar, multimedia vositalari, virtual ko'rgazmalar va grafik dasturlar rangtasvir mashg'ulotlarining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Rangtasvir tasviriy san'atning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, o'quvchilarda badiiy tafakkur va estetik didni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu fan orqali o'quvchilar ranglar uyg'unligi, kompozitsiya qonuniyatlari, perspektiva asoslari va tasviriy ifoda vositalari bilan tanishadilar.

Rangtasvir fanining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- o'quvchilarning badiiy qobiliyatlarini rivojlantirish;
- estetik dunyoqarashni shakllantirish;
- ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish;
- milliy va jahon san'ati namunalari bilan tanishtirish;

– tasviriy faoliyatga qiziqishni kuchaytirish.

Rangtasvir mashg'ulotlari yoshlarning hissiy olamini boyitadi, kuzatuvchanligini oshiradi va borliqdagi go'zallikni anglashga yordam beradi. Mustaqillik davrida rangtasvir fanini o'qitishda qator innovatsion yondashuvlar va pedagogik tamoyillar shakllandi. Jumladan, ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarga tayangan holda o'qitish ustuvor yo'nalishlardan biriga aylandi. O'quvchilarga o'zbek rassomlari ijodi, tarixiy obidalar hamda milliy madaniy meros namunalari o'rgatishga alohida e'tibor qaratildi. Shuningdek, ta'limning shaxsga yo'naltirilgan modeli keng joriy etilib, unda har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi va ijodiy salohiyatini hisobga olish asosiy mezon sifatida belgilandi. Bundan tashqari, kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga alohida ahamiyat berildi. Natijada rangtasvir fanida egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatlari kengaydi. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga jadal kirib kelishi rangtasvir fanini o'qitish metodikasini yanada takomillashtirdi. Raqamli grafik dasturlar, elektron resurslar va multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini oshirish hamda ularning ijodiy faolligini rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Bugungi kunda rangtasvir fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim o'rin egallaydi. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarning qo'llanilishi o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish hamda badiiy tafakkurini takomillashtirishga xizmat qiladi. Xususan, loyiha asosida o'qitish (Project Based Learning), muammoli ta'lim (Problem Based Learning), hamkorlikda o'qitish (Collaborative Learning), dizayn tafakkuri (Design Thinking), STEAM texnologiyasi, raqamli san'at (Digital Art) elementlaridan foydalanish rangtasvir mashg'ulotlarining samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Shuningdek, elektron taqdimotlar, virtual muzeylar, 3D modellashtirish dasturlari, grafik planshetlar hamda sun'iy intellekt asosidagi vizual platformalardan foydalanish o'quvchilarning tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Mazkur texnologiyalar rangtasvir fanida nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish, o'quvchilarning individual qobiliyatlarini namoyon etish va ijodiy loyihalar yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada

ta'lim jarayoni yanada interaktiv, samarali va o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan tus oladi.

Xulosa. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda rangtasvir ta'limi milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligida rivojlanib, mazmunan va metodik jihatdan yangi bosqichga ko'tarildi. Ta'lim tizimida amalga oshirilgan islohotlar natijasida rangtasvir fanining maqsad va vazifalari takomillashib, o'quvchilarning estetik tarbiyasi, ijodiy tafakkuri hamda badiiy madaniyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy ta'lim modeli shakllandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, rangtasvir fanini o'qitishda milliy san'at an'analari, innovatsion pedagogik texnologiyalar va raqamli ta'lim vositalarining uyg'un qo'llanilishi ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, loyiha asosida o'qitish, STEAM yondashuvi, dizayn tafakkuri hamda raqamli san'at elementlaridan foydalanish o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish va ularni zamonaviy san'at muhitiga tayyorlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayev S.A. Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
2. Hasanov R.H. Tasviriy san'at pedagogikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
3. To'xtayev B.B. Rangtasvir asoslari. – Toshkent: San'at nashriyoti, 2019.

4. Jabborov I.A. Tasviriy san'at ta'limida kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalalari. Pedagogik ta'lim, 2021. №4.

5. Nazarov, B. 2020 Milliy haykaltaroshlik va mustaqillik davri. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar Uyushmasi. 2020